

Tema: Menneske og natur

Mål: Lese og forstå diktene på svensk, dansk og norsk. Tolke diktene og arbeide med estetiske uttryksformer.

Tidsbruk: 60 minutter eller mer

Dikt

Når en stein av Gro Dahle, [NÅR EN STEIN – KLIMAAKSJON / NORWEGIAN WRITERS' CLIMATE CAMPAIGN // NWCC](#) (norsk dikt)

«Øksen» av Pia Tafdrup (dansk dikt)

«En urvuxen värld» av Marie Metso, [Marie Metso: "En urvuxen värld" – Kristianstadsbladet](#) (svensk dikt)

Introduksjon

Spørsmål om naturen kommer stadig oftere i fokus, ikke minst gjennom Agenda 2030 og de 17 globale bærekraftsmålene. Hvordan kan vi sikre at kommende generasjoner kan leve, og leve gode liv, på jorda? Det finnes ingen enkle svar på dette spørsmålet, men det er spørsmål mange stiller seg, for eksempel forfatterne av de tre diktene du skal få lese og arbeide med her. I diktene tematiseres forholdet mellom menneske og natur på ulike måter. Du kan velge å lese og arbeide med ett av diktene eller med alle tre. Nedenfor foreslår vi noen arbeidsmåter:

A. Hvis du vil jobbe med ett av diktene, det danske eller det svenske:

Før lesing:

Naturen har alltid vært viktig for menneskene: den har gitt oss alt vi trenger for å overleve og ha det godt. Naturen har gitt oss luft, vann, mat og omgivelser å besøke og bare være i.

Hva betyr naturen for deg? Diskuter!

Under lesing:

Les diktet tre ganger med følgende lesebestillinger:

Første lesning – Hva handler diktet om?

Strek under ord du ikke forstår. Slå dem opp.

Hvilken stemning formidler diktet?

Hvilken linje i diktet føles mest betydningsfull?

Finnes det enkelte ord som virker sentrale i diktet? Hvilke?

Andre lesning – Hvordan er diktet bygget opp?

Hvordan er diktet komponert? Finnes det strofer? Hvor mange vers er det i så fall i hver strofe?

Hvilke lyriske virkemidler finner du (rim, rytme, metaforer, repetisjoner...)?

Hvilke særtrekk har språket i diktet?

Hvordan brukes linjeskift som virkemiddel?

Tredje lesning – Hva betyr diktet?

Hvordan beskrives forholdet mellom menneske og natur i diktet?

Hva sier diktet om mennesker?

Vektlegges menneskets eller naturens perspektiv mest?

Formidler diktet noen budskap til leseren?

Vad betyr diktet for deg i dag?

Etter lesing

Nå er det din tur til å skrive en dikt, inspirert av diktet du leste, gjerne om relasjonen mellom menneske og natur.

B. Hvis du vil jobbe med de tre diktene sammen:

Før lesing:

Hva tenker du på når du hører ordet natur? Skriv ned dine tanker. Diskuter deretter notatene deres i gruppe. Har naturen samme eller ulik betydning for dere?

Under lesing:

Arbeid sammen i par. Les ett dikt av gangen. Bruk ordliste, om det er ord som dere ikke forstår. Skriv ned hva dere sammen tenker hvert dikt handler om.

Diskuter til slutt hvordan de ulike diktene kan tolkes i lys av tematikken menneske og natur.

Etter lesning:

Individuelt eller sammen:

Velg ut ett av diktene og skap et collage eller en illustrasjon til diktet dere valgte.

Pia Tafdrup

Øksen

Øksen i træet
mit hjerte hamrer
vildt bag barken
min modstand slår dybe revner

var jeg hønen på blokken
lå jeg allerede død
og I kunne tage mig
sprøjtende varm

nu venter jeg
med skrål i halsen
på kløveøksens næste hug
og næste.

(Ordforklaringer: I - dere, tage-ta, nu-nå, kløveøksen - øksen, hug - hugg)

Gro Dahle

NÅR EN STEIN

Hva er det første?

Hvor begynner det?

Når starter bevegelsen?

Tanken? Ordet? Stemmen?

Hva setter det hele i gang?

Når begynner en stein å rulle?

Når begynner et ras å rase?

Et tre å velte? En løk å spire?

En settepotet? Et såkorn? Et frø?

Har steinen vært i gang bestandig?

Noe på vei, noe på gang? En innebygget reise?

Når begynner en stein å lene seg framover?

Når begynner den å vippe, tippe?

Hvor er punktet hvor alt begynner?

Er det nå

eller har det vært bestandig?

Når begynner et folk å bevege seg?

Hvor begynner et samfunn å snu?

Når begynner en verden å vippe?

Ligger det i tanken eller ordet?

Ligger det i kroppene eller i tiden?

Når åpner vi oss for forandring?

Når begynner tankene å rulle?

Ordene å velte framover?

Forandringen å skje?

Når begynner fjellet å flytte seg?

Ett skritt om gangen, så raskere?

Hvor starter bevegelsen?

Hvor slutter bevegelsen?

Slutter det aldri?

Holde, bære, løfte?

Bølge forover?

Kna og elte. Kna og elte.

Velte utover til alle kanter.

Stikke. Så. Plante.

Gå framover, vippe forandringen i gang.

Løk, poteter, frø i jorden,

trille steiner, dytte fjellet i gang,

flytte åsen,

skyve skyve.

Og nå ruller vi!

Nå ruller vi!

Marie Metso

En urvuxen värld

Vi växer ur världen

Urtiden växer inte längre tillbaka

vissnar bara bort

*

Ur tid är släktleden

Inga tidsur på vår sida

Varken gregorianska

eller Doomsday Clock

*

De tickar bara närmare

Midnatt

*

Vi är tidsur

som lever

på lånad tid

*

Ingen kommer att vrida upp oss

när världen slocknar

*

Rättelse:

Världen kommer inte att vrida upp oss

när vi släckt den

(Ordförklaring: växer-vokser, ur-ut av, världen-verden, släktleden-slektsleddene)